HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

אור לארבעה עשר פרק ראשון פסחים ו.

עין משפט
נר מצוה

להכי לימעטיך לך ימנא. משום דבעלמא לאו כממון דמי לימעטיך קרא למימר דגבי ממון מיהא מתכר: **הואיל וכי לימיפי הדר.** הוא גופיה למריה בעיניה וזה עדיין לא נתבד וכי אמרה ר׳ שמעון לההוא היכא דלימנו בעין כגון גבי גונב קדשים שהיו הבעלים מייצין בתמריותן אמר רבי שמעון אף על פי שאין כאן להקדש לכתחלה לכתיב לרעהו[ו] ולא להקדש הכא מייב דכיון דזה מייב בתמריותן לעזו קריבין ליה להא גרס לו להתחייב ממון: **ארנונא.** המלך נוטל עישור מן הבהמה ומן המעות: **חייבת בבכורה.** דקיימא לן[ח] כל שיש נכרי בתמעט פטורה מן הבכורה שנאמר (דברים ג) לי כל בכור בישראל אבל לא בתמריס ועדר זה שעישרו של מלך בתוכו חייבת בבכורה לומר לכהן הבכורות שלהם הן לא: **דמצי מסלק ליה.** לנכרי בתעות: **לא מיבעי ן.** כיון דאמרי לא זכה נכרי בהן ודיינו אינו קבוע בהן יותר מתעות אינה למימר לא יתן לו בהמות אלא תעות: **ואע״ג דמצי מסלק ליה.** דכל כמה דלא סלקיה ידו שייכה בבהמות: **עיסה ארנונא חייבת.** ואע״ג דעיסת נכרי פטורה ואוכל ישראל בלא חלה דהא עריסותיכם כתיב[ט] זו חייבת לתת לה קלא והרואה אומר שלו היא ואוכלה בלא חלה אבל בבהמה אינה לה קלא והלתמיד חייבת בעיסה הוא דתימא: **אין זקוק לנבר.** לא הזקיקוהו להוציא את הנכרי מן הבית כדאמרן [ה:] אבל אתה רואה של ישראל שהן בידו: **יחד לו בית.** כלומר לא קיבלו עליו אלא אמר ליה הרי הבית לפניך הנח נחלת מן הזוויות אין זקוק לנבר: **מאי קאמר.** היכי יליף מלא ימנא: **לעולם אסיפא.** ולא ימנא משמע המצוי בידך לכל אפלך היינו דקבילו עליה מחריות דהוי כדידיה: **אף במקום שאמרו להשכיר.** בפ״ק דע״ז [כ:] תנן אין משכירין בתים לנכריס בארץ ישראל אבל בסוריא משכירין וכל שכן במואב לארץ ואף במקום שהתירו להשכיר לא לבית דירה התירו אלא לעבוד בו בהמות ועצים ולא שידור הוא בה: **אאין מצוי בידך.** שהרי אותה זוית מסורה לנכרי: **כופה עליו את הכלי.** להא לא חזי לטלטולי ואפוקי ומיהו נבל ירמה לא עבר דהא בטליה בליביה מאתמול כדאמרינן לקמן [פ״ב] הבודק צריך שיבטל בלבו אלא אמר משום שלא ישכח ויאכלנו צריך בפיית כלי: **מיבדל בדילי מינים.** אפילו בחול למוד הוא לפרוש ממנו: **חמצו של נכרי.** המופקד אצלו ולא קיבל עליו מחריות דמותר לשהותו: **עושה לו מחיצה.** בתרבעה עבר משום היכר שלא ישכח ויאכלנו ולא קבי ליה בכפיית כלי כל שבעה שהכלי ניטל לצורך ומיהו הוא לטעול לא אפשר ליה בתחיצה ומשום חד יומא קבי ליה בכפיית כלי ובלילה יבערנו: **המפרש.** מן היבשה ליס: **בשיירא.** למקום רחוק: **קודם שלשים יום.** לפסח ולקמן מפרש כנגד שמונתן בהלכות הפסח קודם הפסח שלשים יום ומתו מת עליו להיזהר בערכי הפסח: **דעתו לחזור.** בימי הפסח: **אפילו מרחץ השנה נמי.** דכי הדר ליה בימי הפסח עבר עליה והיינו דאמרינן לקמן[י] חמץ שנפלה עליו מפולת הרי הוא כמבוער: **תוך שלשים וקרוב לשבר.** עליה: **תולה.** שהכנים שם תבואה ותחתיה חמץ ומחרינן לקמן[י] חמץ שנפלה עליו מפולת הרי הוא כמבוער: **תוך שלשים וקרוב לשבר.** לכתחלה לא זהו ביעורו: **קודם שלשים.** לא חלה חובת ביעור עליו וכי מטי היום שעתא לא מחוייב כדאמרן דהא נפלה עליו מפולת:

שהרי

ההתם דמצי מסלק ליה. הק׳ ר״י דבפ׳ מיזהו שלך (ב״מ דף ע: ושם) אמר דהמקבל שלן בחזל מן הנכרי הוולדות פטורים מן הבכורה אף על גב דמי מסלק ליה לנכרי בזוזי כדאמר התם היין שלנו בעי נכרי זוזי ולא מסכח שקול בהמה ותיי ר״י דשאני התם שמתחלה היתה הבהמה של נכרי וכיון דאי בעי זוזי ולא מסכח שקיל בהמה לא נפקא מרשותיה[א] אבל בשהבהמה של ישראל ומכי מסלק ליה לנכרי בזוזי לא נכנסה לרשותו[ב]:

בהמת ארנונא פטורה מן הבכורה אע״ג דמצי מסלק ליה. והא דתניא חייבת פ״ה דגבי עיסה תניא וק׳ לרבב״ח דהא גבי בהמה תניא בהדיא בתוספתא[ג] דחייבת בבכורה וכן גבי עיסה תניא[ד] עיסת ארנונא חייבת בחלה אע״ג דלא מכי מסלק ליה ואפי׳ הא מתייבדות שתי הבריות[ה]: **יחד לו בית.** פ״ה דלא קיבל עליו מחריות אלא אמר ליה הרי הבית לפניך וק׳ לר״י מאי מירים יחד אפילו לא יחד נמי[ז] והכי נמי מסיק בסמוך למימר דשכירות קניא[ח] ופר״ת דאפילו במחריות מיירי ומשום הכי מפיק אלא דלא מצינן לאוקמי הכי כיון שיחד לו בית[ו] וכן פפא מית ליה מסברא כיון שיחד לו בית הוי כאלו קיבל עליו מחריות על חמצו של נכרי בביתו של נכרי[ז]: **כופה עליו כלי.** אע״ג דאמרינן למ״ד בפ׳ כירה (שבת מג.) אין כלי ניטל אלא לדבר הניטל אימא לאוקמי בגריף במקומו[ח] מי נמי הכא שרי משום דילמא אתי למיכלה[ט]: שנאמר

רבינו חננאל (המשך)

לגוי מינה חייבת בחלה. דהא לית לה קלא. ת״ר גוי שנכנס לחצרו של ישראל ובצק בידו אין זקוק ישראל להוציאו מידו של גוי ולבערו. הפקידו אצלו חייב לבער, אלא אם כן ייחד לו בית שאין זקוק לבער, דהא יחד לו בית ולאו ברשותיה דישראל קאי. למימרא דשכירות קניא, והתנן בע״ז סוף פ״ק אף במקום שאמרו להשכיר לא לבית דירה אמרו מפני שמכניס לתוכו ע״ז וכתיב לא תביא תועבה אל ביתך, ואי ס״ד דשכירות קניא לאו בייתך הוא. ושנינן לעולם שכירות לא קניא. ושאני הכא דכתיב לא ימצא, כל חמץ שמצוי בידך אסרה תורה והאי כיון דייחד לו בית יצא מידו זה החמץ ואינו מצוי בידו. אמר רב המוצא חמץ ביו״ט שאינו יכול לבערו כופה עליו את הכלי דתחיישינן שמא יאכלוהו בניו ואם של הקדש אינו צריך. ואמר מאי טעמא מיבדל בדילי אינשי מינייה מקמי הכי ולא אתו למיכליה דחמיר עלייהו איסוריה. וחמץ של גוי צריך מחיצה עשרה טפחים כדי שיצא מרשות ישראל לגמרי. וכן המפרש בים או היוצא בשיירא תוך שלשים יום זקוק לבער ואחרי כן יפרש. קודם שלשים יום אין זקוק לבער, בד״א בשאין דעתו לחזור קודם הפסח. אבל כשדעתו לחזור אפילו מתחלת השנה חייב לבער. וכן דין הנושה את ביתו אוצר תוך שלשים יום זקוק לבער, קודם שלשים יום אין זקוק לבער. במה דברים אמורים בשאין דעתו לפנותו קודם הפסח, אבל אם דעתו לפנותו חייב לבער. והני שלשים יום מאי עבידתייהו דתניא שואלין בהלכות הפסח קודם לפסח שלשים יום,

חייבת בבכורה. דקיימא לן[ח] כל שיש נכרי בתמעט פטורה מן הבכורה שנאמר (דברים ג) לי כל בכור בישראל אבל לא בתמריס ועדר זה שעישרו של מלך בתוכו חייבת בבכורה לומר לכהן הבכורות שלהם הן לא: **דמצי מסלק ליה.** לנכרי בתעות: **לא מיבעי ן.** כיון דאמרי לא זכה נכרי בהן ודיינו אינו קבוע בהן יותר מתעות אינה למימר לא יתן לו בהמות אלא תעות: **ואע״ג דמצי מסלק ליה.** דכל כמה דלא סלקיה ידו שייכה בבהמות: **עיסה ארנונא חייבת.** ואע״ג דעיסת נכרי פטורה ואוכל ישראל בלא חלה דהא עריסותיכם כתיב[ט] זו חייבת לתת לה קלא והרואה אומר שלו היא ואוכלה בלא חלה אבל בבהמה אינה לה קלא והלתמיד חייבת בעיסה הוא דתימא: **אין זקוק לנבר.** לא הזקיקוהו להוציא את הנכרי מן הבית כדאמרן [ה:] אבל אתה רואה של ישראל שהן בידו: **יחד לו בית.** כלומר לא קיבל עליו אלא אמר ליה הרי הבית לפניך הנח נחלת מן הזוויות אין זקוק לנבר: **מאי קאמר.** היכי יליף מלא ימנא: **לעולם אסיפא.** ולא ימנא משמע המצוי בידך לכל אפלך היינו דקבילו עליה מחריות דהוי כדידיה: **אף במקום שאמרו להשכיר.** בפ״ק דע״ז [כ:] תנן אין משכירין בתים לנכריס בארץ ישראל אבל בסוריא משכירין וכל שכן במואב לארץ ואף במקום שהתירו להשכיר לא לבית דירה התירו אלא לעבוד בו בהמות ועצים ולא שידור הוא בה: **אאין מצוי בידך.** שהרי אותה זוית מסורה לנכרי: **כופה עליו את הכלי.** להא לא חזי לטלטולי ואפוקי ומיהו נבל ירמה לא עבר דהא בטליה בליביה מאתמול כדאמרינן לקמן [פ״ב] הבודק צריך שיבטל בלבו אלא אמר משום שלא ישכח ויאכלנו צריך בפיית כלי: **מיבדל בדילי מינים.** אפילו בחול למוד הוא לפרוש ממנו: **חמצו של נכרי.** המופקד אצלו ולא קיבל עליו מחריות דמותר לשהותו: **עושה לו מחיצה.** בתרבעה עבר משום היכר שלא ישכח ויאכלנו ולא קבי ליה בכפיית כלי כל שבעה שהכלי ניטל לצורך ומיהו הוא לטעול לא אפשר ליה בתחיצה ומשום חד יומא קבי ליה בכפיית כלי ובלילה יבערנו: **המפרש.** מן היבשה ליס: **בשיירא.** למקום רחוק: **קודם שלשים יום.** לפסח ולקמן מפרש כנגד שמונתן בהלכות הפסח קודם הפסח שלשים יום ומתו מת עליו להיזהר בערכי הפסח: **דעתו לחזור.** בימי הפסח: **אפילו מרחץ השנה נמי.** דכי הדר ליה בימי הפסח עבר עליה והיינו דאמרינן לקמן[י] חמץ שנפלה עליו מפולת הרי הוא כמבוער: **תוך שלשים וקרוב לשבר.** עליה: **תולה.** שהכנים שם תבואה ותחתיה חמץ ומחרינן לקמן[י] חמץ שנפלה עליו מפולת הרי הוא כמבוער: **תוך שלשים וקרוב לשבר.** לכתחלה לא זהו ביעורו: **קודם שלשים.** לא חלה חובת ביעור עליו וכי מטי היום שעתא לא מחוייב כדאמרן דהא נפלה עליו מפולת:

שהרי

מסורת הש״ס

ו) [תוספתא פ״ב ה״ו], ב) ע״ז כה. [טור.], ג) [ל״ל שמכנים], ד) [עי׳ תוספות כתובות ז. ד״ה ממון], ה) [תוספתא פ״ג ה״ד], ו) מגילה כט: סנהדרין יב: ע״ז ה: [ל״ל ז. בכורות מג. תוספתא מגילה פ״ג ה״ב], ז) [שמות כג], ח) [בכורות ב.], ט) [במדבר טו], י) [דף ח.], א) [בכורות פ״ב ה״ב], ב) תוספתא דמלה פ״ג ה״ג, ג) [עי׳ תוס׳ ד״ה והא], ד) [תוספתא פ״ב ה״ב], ה) [בכורות פ״ב ה״ב], ו) [ב״מ ז. בכורות מג. תוספתא מגילה פ״ג ה״ב], ז) [במדבר טו], ח) [דף ח.], ט) [בכורות פ״ב ה״ב], י) [דף ח.], א) [בכורות פ״ב ה״ב], ב) תוספתא דמלה פ״ג ה״ג, ג) [עי׳ תוס׳ ד״ה והא],

גליון הש״ס

גמ׳ בהמת ארנונא. עיין גדולים קפ ע״ג בכ״ן ד״ה והלך זו ארנונא:

תוס׳ ד״ה התם שמתחלה חיתה הבהמה. עי׳ ב״ב נ ע״ב תוד״ה קפנכר:

מוסף רש״י

לא לבית דירה אמרו. לימוד זה העובד כוכבים, אלא לגיות העלים לגיות המלוות (ע״ז סו.) לאשתמושי בהו בניני ותבנא (שם נא.).

מוסף תוספות

א. ומ״ה פטורה מן הבכורה. תוס׳ ר״פ. ב. ומ״ה חייבת. סס. ג. והא דקתני חייבת היינו הכיא דמצי מסלק ליה. תוס׳ ר״פ. ד. דהא אמרי׳ לעיל שלך אי אתה רואה אבל אתה רואה של אחרים. סס. ה. [ואין] לא קיבל עליו אחריות אפי׳ לא קנה הנכרי המקום, שרי. רמ״ם פי׳ ו׳. ו. ולרב אשי פשטינן הכי מקרא. מי׳ סכ״ן. וקס״ד מעיקרא דשכירות קניא והו״ל ביתו של גוי לגמרי ובתר הכי אמרינן שאע״פ שאין השכירות קונה, מכיון שאינו מצוי בידו של ישראל אינו עובר עליו. מי׳ רגיו תוד. ז. דדוקא כשהחמץ שלו אז הוא עובר משום בל ימצא אע״ג שאינו בביתו. תוס׳ ר״פ. ח. דכיון שניטל לצורך מקומו אינו מחויב להניחו מיד אלא מוליכו עד מקום החמץ וכופה עליו. מי׳ סכ״ן. ט. דשרינן שלטול דרבנן כדי שלא יבוא לידי איסור תורה. ניטב״פ.

רבינו חננאל

בהמת ארנונא. פירוש בהמה שיש בה שותפות לגוי פטורה מן הבכורה, דבהדיא קימא לן כל יד גוי באמצע פטורה מן הבכורה, ואע״ג דמצי מסלק ליה לגוי בדמי. מאי טעמא בהמה אית לה קלא, כלומר דהאי בהמה דגוי היא ולא אתו למימר דישראל היא וקא אכיל בוכרי, אבל עיסת ארנונא אע״ג דלא מצי מסלק ליה